

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çocuk Kitaplarına İlişkin Farkındalıkları¹

Awareness Of Classroom Teacher Candidates Regarding Children's Books¹

Ezgi ÇETİNKAYA ÖZDEMİR², Bengisu KAYA ÖZGÜL³

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 06.10.2022

Kabul Tarihi: 25.01.2023

Atf İçin: Çetinkaya Özdemir, E. ve Kaya Özgül, B. (2023). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 7(1), 175-201.

ÖZ: Bu çalışmada, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında seçmeli bir ders olan Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan "durum çalışması" yaklaşımı benimsenen çalışmanın katılımcıları, iki farklı devlet üniversitesinin Eğitim Fakültelerinde Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında 2. sınıfta öğrenimlerine devam eden toplam 113 öğretmen adayıdır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler 2020 yılı ocak ayından önce toplandığı için etik kurul izni bulunmamaktadır. Verilerin analizinde, nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, Çocuk Edebiyatı dersi alan sınıf öğretmeni adaylarının; çocuk kitaplarının eğitsel olarak taşıması gereken özellikler, kitap önerisinde bulunurken göz önüne alınacak nitelikler, kitapların taşıması gereken biçimsel ve içerik özellikleri ile ilgili iyi düzeyde bir farkındalığa sahip oldukları tespit edilmiştir. Dersi almayan sınıf öğretmeni adaylarının söz konusu kriterler bakımından farkındalık düzeylerinin ise beklenenin üzerinde olduğu görülmüştür. Bu noktada okumayı sevme ve okuma alışkanlığı kazanmada büyük rol oynayan çocuk kitaplarının seçilmesinde ve çocuklara önerilmesinde, anne-babalara ve özellikle öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle gerek öğretmenlerin gerekse öğretmen adaylarının nitelikli çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikleri bilmesi ve öğrencilere kitap önerebilecek seviyede bir farkındalığa sahip olması oldukça önem taşımaktadır. Bununla birlikte Çocuk Edebiyatı dersinin seçmeli ders yerine zorunlu ders olarak programda yer alması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, sınıf öğretmeni adayları

ABSTRACT: In this study, it was aimed to reveal the awareness of prospective classroom teachers about children's books, who took the Children's Literature course, which is an elective course in the Department of Classroom Education, and those who did not. The participants of the study, which adopted the "case study" approach, one of

¹ Bu çalışma, 19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi, ezgicetinkaya1990@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4341-7864 (Başlıca yazar)

³ Arş. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi, drbengisukaya@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6299-1370

the qualitative research designs, are 113 teacher candidates in total who continue their education in the 2nd grade in the Department of Classroom Education in the Faculties of Education of two different state universities. Since the data were collected before January 2020, there is no ethics committee approval. In the study, a semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool. Content analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used in the analysis of the data. When the research findings are examined, it has been determined that the prospective classroom teachers who take the Children's Literature course have a good level of awareness about the educational features of children's books, the qualities to be considered when recommending a book, and the formal and content features that the books should have. It was observed that the awareness levels of the primary school teacher candidates who did not take the course in terms of the mentioned criteria were above the expected. At this point, parents and especially teachers have important responsibilities in choosing and recommending children's books, which play a major role in liking reading and gaining reading habits. For this reason, it is very important for both teachers and teacher candidates to know the features that qualified children's books should have and to have an awareness at a level to recommend books to students. However, it is recommended that the Children's Literature course be included in the program as a compulsory course instead of an elective course.

Keywords: Children's literature, children's books, classroom teacher candidates

1. GİRİŞ

Edebiyat, insanların duygularını, düşünce ve hayallerini ifade etmesine yardımcı, estetik ve edebi yönü olan, sözlü ve yazılı eserlerdir (Bağcı-Ayrancı ve Aytaş, 2017). Kavcar (1999), edebi türlerin, insani ve sosyal değerlerin gelişiminde önemli bir rol oynadığını; bireylerin iyiyi, doğruyu ve güzeli seçmesinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Mosher (2001) de edebiyatın karakter gelişiminde büyük öneme sahip olduğunu kitaplar aracılığıyla ahlaki bilgi ve eylemlerin kazandırılabilceğini belirtmektedir. Bununla birlikte edebiyatın temel görevi her ne kadar eğitim olmasa da bireyin kişilik gelişimi, estetik duyarlılık gibi beceriler kazanmasına yardımcı olmakta ve bir tür eğitici rol üstlenmektedir (Çevik ve Müldür, 2019). Üstlendiği bu rolün etkisiyle eğitim öğretim sürecinde edebi ürünlere gerek duyulmakta ve çocuğun edebiyatla buluşmasını sağlayan çocuk edebiyatı alanı önem kazanmaktadır.

Çocuk edebiyatı, “erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2003). Bir başka tanımda ise, çocuk edebiyatı, “çocukların ruh ve beden gelişimine uygun, hayal dünyalarına hitap eden, çirkinlikten ve bayağılıktan uzak, çocuğun anlama, kavrama ve yorumlamasına imkân tanıyan; ayrıca üstün nitelikleri olan, estetik bir boyut taşıyan sözlü ve yazılı verimlerin tamamı” (Temizyürek, 2003) şeklinde ifade edilmiştir. Bireyin dile yönelik becerisi, hayal gücü ve yaratıcılığını geliştirmek; çocukluktan itibaren okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak ile edebiyatın insan hayatının bir parçası olduğu bilincini vermek çocuk edebiyatının temel amaçlarından (Yağcı, 2007). Aslan (2007), nitelikli yazılmış çocuk edebiyatı türlerinin, anlama ve yazılı anlatım becerisinin kazandırılmasında klasik yöntemlere göre daha etkili olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, çocuk edebiyatının; ahlaki öğeler ve değer öğretimi (Klein, Ezell, Powell ve Ezell, 2014), hayatı tanıma ve bilgi verme, özgüven ve başarı duygusu kazandırma, kişisel ve toplumsal farkındalık geliştirme, bilişsel, duyuşsal ve dil gelişimine yardımcı olma gibi birçok görevi vardır (Karatay, 2007). İnce-Samur'a (2016) göre, çocuk edebiyatının temelinde, çocuğun okuma kültürünü geliştirebilmek için okuma becerisi kazandırmak bulunmaktadır. Çocuk edebiyatının bireye okuma kültürü kazandırmasında ona yardımcı olan araçlar ise çocuk edebiyatı ürünlerinden biri olan çocuk kitaplarıdır.

Eğitim ve öğretim sürecini olumlu yönde etkileyen çocuk kitapları (Russell, 2009), okul içi ve dışı öğrenme fırsatları sunarak çocuğun hayata hazırlanmasına ve topluma uyumuna yardımcı olur

(Çatalcalı-Soyer, 2009). Alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişimini sağlar, kelime hazinesini arttırır, dile yönelik duyarlılığı ve farkındalığı geliştirir (Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş, 2011). Ayrıca küçük yaşlardan itibaren bireyler için gerekli bilgi edinme kaynağı olan (Baş ve Ucuşsatar, 2020; Wei ve Ma, 2020) kitaplarla iç içe olma; okuduğunu anlama, kendini ifade etme, yorumlar yapabilme, çıkarımlarda bulunma, soru sorma gibi birçok becerinin gelişimine de yardımcı olmaktadır (Bond ve Wasik, 2009; Snell, Hindman ve Wasik, 2015). Demircan (2006), çocukların kitaplar aracılığıyla, hayal gücü, yaratıcılık, iletişim becerisi, duyarlılık gibi birçok noktada gelişim gösterdiğini ifade etmektedir.

Çocuk kitaplarını sevme, okuma ve okuma alışkanlığı kazanma küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken bir beceridir. Bu aşamada çocukların hayatında önemli etkisi olan öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Öğretmenlerin, çocuk kitapları ve çocuk edebiyatı konusunda bilinçli ve donanımlı olması beklenir (Akçay ve Baş, 2015; Büyükkavas-Kuran ve Ersözlü, 2009). Dilidüzgün'ün (2004) de ifade ettiği gibi, bu bağlamda geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının metinlerin nasıl okunması, okuduğunu anlamada nelere dikkat edilmesi gerektiğini bilmeleri önemlidir.

Bu noktada alanyazında öğretmenin çocuk edebiyatında ne kadar önemli olduğu çeşitli araştırmalarda da ön plana çıkmıştır. Bu araştırmalardan birinde, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ve kitap incelemesi çerçevesinde çocuk kitapları değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin yazarlar konusunda bilgilerinin yetersiz olduğunu ve çoğunun okuma etkinliklerini düzenli bir şekilde gerçekleştirmediğini göstermektedir (Adak-Özdemir ve Özdemir-Beceren, 2020). Çocuk Edebiyatı dersini almış 1431 öğretmen adayıyla Çocuk Edebiyatı dersinin değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirilen bir araştırmadan çıkan sonuçlar, adayların güncel çocuk edebiyatı yapıtlarını yeterince tanımamaları, yetersiz ders saatleri, yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar şeklindedir (Kanat, 2020). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına yönelik görüşlerinin incelendiği bir başka çalışmada, öğretmenlerin çocuk edebiyatının gerekli ve önemli olduğunu düşündükleri ancak yeni yazarlar ile kitaplarından haberdar olmadıkları, sınıf ortamında değişik kitaplara yer vermedikleri görülmektedir (Büyükkavas-Kuran ve Ersözlü, 2009). Sınıf öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirilen araştırmada ise, Çocuk Edebiyatı dersini almamış olan adaylardan veri toplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, dersi almamış olmalarına rağmen dersin içeriği, çocuk kitabında ve yazarda bulunması gereken nitelikler, çocuk edebiyatı türleriyle ilgili farkındalıklarının olduğu ancak tür olarak hikâye ve masal dışında herhangi bir türe yönelik farkındalıklarının olmadığı, bununla birlikte güncel yazarlar ve kitaplarından pek fazla haberdar olmadıkları, genellikle klasik eserleri bildikleri belirtilmiştir (Çevik ve Müldür, 2019). Cremin ve arkadaşları (2008), öğretmenlerin okuma alışkanlıkları ve tercihlerini araştırmış aynı zamanda çocuk edebiyatı konusundaki bilgilerinin de ele almışlardır. 1200 öğretmenden anket aracılığıyla toplanan veriler, özellikle ilkökul öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatı türlerine örnek olabilecek kitaplar konusunda yetersiz bir bilgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırmalardan yola çıkarak, öğretmen ve aday öğretmenlerin çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarına yönelik farkındalıklarının yetersiz olduğu görülmüş, Ulusoy ve Altun'un (2018) ifade ettiği gibi, literatürde öğretmen ve öğretmen adaylarını kapsayan farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır. Çünkü öğretmen adaylarının çocuk kitaplarına yönelik farkındalıkları onların öğretmen olduklarında sınıf içi etkinliklerinde ve öğretim sürecinde çocuk kitaplarını kullanıp kullanmayacağı ya da ne kadar kullanacağını belirlemede önemli bir faktör olarak düşünülmektedir. Bununla birlikte Çevik ve Müldür'ün (2019) ifade ettiği gibi, çocuk edebiyatını okuma yoluyla öğrencilere kazandırarak bu ürünleri öğrencilere sevdirecek, okumayla birlikte birçok beceriyi geliştirecek olan en önemli kişilerden birisi sınıf öğretmenidir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmada, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında seçmeli olarak verilen Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarına göre çocuk kitaplarının eğitsel açıdan taşıması gereken özellikler nelerdir?
2. Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adayları, öğrencilere önerecekleri kitapların hangi özellikler taşımasına dikkat etmektedir?
3. Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adayları, öğrencilere önerecekleri kitapların hangi biçimsel özellikleri taşımasına dikkat etmektedir?
4. Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adayları, öğrencilere önerecekleri kitapların hangi içerik özellikleri taşımasına dikkat etmektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Çalışmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan “durum çalışması” kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir durumu kendi gerçekliği içinde ele alan araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan durum çalışmaları, araştırmacının bir durumu, olayı, süreci, bir ya da birden fazla bireyi derinlemesine analiz etmesine dayanmaktadır (Creswell, 2017). Durum çalışmasındaki analiz birimi birden fazla durum veya bir tek durum olabilir (Creswell, 2016). Bu çalışmada, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları çeşitli değişkenlere göre belirlenmeye çalışıldığı için araştırma durum çalışması niteliğindedir.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcıları, iki farklı devlet üniversitesinin Eğitim Fakültelerinde Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında öğrenimlerine devam eden 2. sınıf öğretmen adaylarıdır. Verilerde çeşitlilik sağlanabilmesi amacıyla farklı üniversitelerden veri toplanmıştır. Çalışma verilerinin topladığı dönem itibarıyla Çocuk Edebiyatı dersi ilgili üniversitelerde 2. sınıf düzeyinde açılmaktadır. Bu nedenle katılımcılar bu sınıf düzeyinde olacak şekilde seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği ile belirlenen çalışma grubunun oluşturulmasında sınıf öğretmeni adaylarının 2. sınıfta olmaları, Çocuk Edebiyatı dersini alıp almama durumları ve çalışmaya gönüllük esasına göre katılmaları birer ölçüt olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Kadın	Erkek	Toplam
Çocuk Edebiyatı Dersini Alan Öğretmen Adayı	39	21	60
Çocuk Edebiyatı Dersini Almayan Öğretmen Adayı	39	14	53
Toplam Katılımcı Sayısı	78	35	113

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun hazırlanmasında iki alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların taslak formdaki sorulara yönelik belirttikleri “bazı soruların birleştirilerek kapsamının genişletilmesi”, “bazı soruların daha detaylı ifade edilmesi” gibi görüşleri doğrultusunda düzenlenerek

son şekli verilen form “Kişisel Bilgiler” ve “Görüşme Soruları”nın olduğu iki bölümden oluşmaktadır. “Kişisel Bilgiler” bölümünde katılımcıların Çocuk Edebiyatı dersini alma durumlarına yönelik soru bulunmaktadır. “Görüşme Soruları”nın olduğu kısımda ise şu sorular yer almaktadır:

1. Bir çocuk kitabının eğitsel açıdan taşıması gereken özellikler nelerdir?
2. Öğrencilere önereceğiniz kitapların hangi özellikler taşımasına dikkat edersiniz?
3. Öğrencilere önereceğiniz kitapların biçimsel açıdan hangi özellikler taşımasına dikkat edersiniz?

Biçimsel açıdan:

- Kitap seçiminde boyut özellikleri açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde yazı puntosu açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde cilt ve kapak yapısı açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde sayfa yapısı açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde resimleme açısından nelere dikkat edersiniz?

4. Öğrencilere önereceğiniz kitapların içerik bakımından hangi özellikler taşımasına dikkat edersiniz?

İçerik açısından:

- Kitap seçiminde konu açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde kahraman özellikleri açısından nelere dikkat edersiniz?
- Kitap seçiminde dil ve anlatım açısından nelere dikkat edersiniz?

2.4. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması sürecinde katılımcılara çalışmanın amaçları anlatılmış, verecekleri yanıtların sadece çalışma kapsamında kullanılacağına yönelik güvence verilmiş ve çalışmaya katılacak gönüllü öğretmen adaylarının belirlenmesi sağlanmıştır. Ardından form, katılımcılara bizzat araştırmacılar tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Bu süre zarfında veri toplama sürecini olumsuz etkileyebilecek faktörler araştırmacılar tarafından kontrol altına alınmıştır. Formun katılımcılar tarafından yanıtlanması 20-30 dakika sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde, nitel veri analiz tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Çalışma kapsamında ilk olarak, öğretmen adaylarına yöneltilen sorular dikkate alınarak temalar belirlenmiştir. Daha sonra, her bir tema ile ilgili katılımcıların görüşlerine dayalı olarak kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcılardan alınan görüşler için içerik analizi yapılarak kodlar belirlenmiştir. Görüşlerin tekrar edilme sıklığına göre frekans değerleri verilmiştir. Ayrıca katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak araştırma bulguları desteklenmiştir.

Katılımcı görüşlerinden ulaşılan veriler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı analiz edilerek ulaşılan temalar, kategoriler ve kodlar belirlenmiştir. Görüş farklılıklarının olduğu veriler ile ilgili araştırmacıların birlikte yeniden değerlendirmesi yoluyla uzlaşma sağlanmıştır.

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Verilerin toplanması sürecinde araştırmacıların katılımcılara herhangi bir müdahalesi olmamış ve katılımcıların düşüncelerini rahatça ve özgürce yazabilecekleri bir ortam yaratılmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca verilerin birden fazla kişi tarafından değerlendirilmesi sağlanmış bu süre zarfında değerlendiricilerin, kişisel düşünce ve yorum yapmaktan kaçınarak yansız davranmasına dikkat edilmiştir. Tüm bu çalışmalar doğrultusunda araştırmacının iç geçerliğinin artırılması sağlanmıştır. Dış geçerlikle ilgili olarak, araştırmada ulaşılan verilerin analizi, ulaşılan temalar, kategoriler ve kodlar ayrıntılı bir şekilde sunularak diğer araştırmacılar tarafından anlaşılabilirliği artırılmıştır.

Araştırmada, veri toplama sürecinin detaylandırılarak açıklanması ve araştırma bulgularının katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmesi ile çalışmanın güvenilirliği artırılmıştır. Ayrıca verilerin analizinde araştırmacıların görüşleri arasında tutarlılık sağlanmasına yönelik yapılan çalışmalarla da güvenilirliğin artması sağlanmıştır.

2.7. Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci sorusunda sınıf öğretmeni adaylarına çocuk kitaplarının eğitsel açıdan taşıması gereken özelliklerin neler olduğu sorulmuştur. Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Çocuk Edebiyatı Dersini Alanlara Göre Çocuk Kitaplarının Eğitsel Açıdan Taşıması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Kazandırılmak İstenen Beceriler	Değer Öğretimi	Toplumsal ve evrensel değerler kazandırmalı	55
		Düşünme becerilerini geliştirmeli	22
	Bilişsel ve Duyuşsal Gelişim	Bilgi ve beceriler kazandırmalı	16
		Hayal gücünü/yaratıcılığı geliştirmeli	15
		Eleştirel düşünme becerisi kazandırmalı	14
		Empati kurmayı sağlamalı	1
		Kişilik gelişimini desteklemeli	15
	Karakter Gelişimi	Kendini tanımasını sağlamalı	5
		Hayata hazırlamalı	1

Biçim ve İçerik Özellikleri	Dil Gelişimi	Okuma alışkanlığı kazandırmalı	11	
		Kelime hazinesini geliştirmeli	10	
		Dil becerilerini geliştirmeli	6	
		Edebi zevk ve anlayışını geliştirmeli	3	
	Dil ve Anlatım	Konu	Sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalı	38
			İlgi çekici/sürükleyici olmalı	31
			Eğlendirmeli	26
			Eğitsel açıdan uygun olmalı	22
			Çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı	16
			Olumlu/doğru mesajlar vermeli	6
Bilimsel verilere uygun olmalı			6	
Öğretim programına uygun olmalı			3	
Yaşamla ilgili olmalı			3	
Mantık hataları olmamalı			1	
Görsellik	Metin, resimlerle desteklenmeli	3		

Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı kitabının taşıması gereken eğitsel özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin “kazandırılmak istenen beceriler” ve “biçim ve içerik özellikleri” şeklinde iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “**Kazandırılmak İstenen Beceriler**” temasına ilişkin görüşlerinin genel olarak; değer öğretimi, bilişsel ve duyuşsal gelişim, karakter gelişimi ve dil gelişimi şeklinde dört kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekilde ifade edilebilir:

“Evrensel değerlerden bahsetmeli, dostluk, hoşgörü, arkadaşlık, sevgi kavramlarını hissettirmeli.” (ÖA 11)

“Kültürel ve evrensel değerler çocuğa kitap yardımıyla öğretilmelidir.” (ÖA 12)

“Kitaplar çocuğun düşüncelerini şekillendireceğinden çocuğa eleştirel düşünme becerisi ve kendini geliştirmesi için katkıda bulunmalıdır. Anlatılmak istenen doğrudan değil çocuğun kendisinin araştırıp yorumlayacağı şekilde gösterilmelidir.” (ÖA 79)

“Örtük öğrenmeyle çocuğun kişilik gelişimini sağlamalıdır.” (ÖA 43)

“Çocuğun kendini tanımasına, kişiliğini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.” (ÖA 32)

“Çocukların kelime dağarcığını geliştirir.” (ÖA 18)

“Çocukları hayatın gerçeklerine hazırlamak, alıcı ve ifade edici dil becerisine katkıda bulunur, kitap sevgisi kazandırır, çocukların yaratıcı güçlerini harekete geçirir, edebiyatı çocuklara tanıtır.” (ÖA 92)

Öğretmen adaylarının “**Biçim ve İçerik Özellikleri**” temasına ilişkin görüşlerinin genel olarak; dil ve anlatım, konu ve görsellik şeklinde üç kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Akıcı, sade ve çocukların anlayabileceği bir üslup ile yazılmalıdır.” (ÖA 51)

“Hem eğlendirici hem öğretici olmalı ve çocuğun dikkatini çekmelidir.” (ÖA 47)

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Çocuk Edebiyatı Dersini Almayanlara Göre Çocuk Kitaplarının Eğitsel Açıdan Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Kazandırılmak İstenen Beceriler	Değer Öğretimi	Toplumsal ve evrensel değerler kazandırmalı	20
		Bilgi verici olmalı	17
	Bilişsel ve Duyuşsal Gelişim	Düşünme becerilerini geliştirmeli	14
		Hayal gücünü geliştirmeli	14
		Eleştirel düşünme becerisi kazandırmalı	11
		Duyuşsal becerileri geliştirmeli	1
	Karakter Gelişimi	Kişilik gelişimini desteklemeli	8
		Okuma alışkanlığı kazandırmalı	4
	Dil Gelişimi	Dil becerilerini geliştirmeli	4
		Kelime hazinesini geliştirmeli	2
Biçim ve İçerik Özellikleri	Dil ve Anlatım	Sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalı	33
		Çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı	25
	Konu	İlgi çekici olmalı	20
		Eğlendirmeli	16
		Eğitsel açıdan uygun olmalı	5
		Olumlu mesajlar içermeli	2
		Öğretim programıyla paralel olmalı	2
		Bol resimli olmalı	3
	Görsellik	Harf puntosu çocuğa uygun olmalı	2
		Anlamlı resimler kullanılmalı	1

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı kitabının taşınması gereken eğitsel özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin de “kazandırılmak istenen beceriler” ve “biçim ve içerik açısından” şeklinde iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Dersi almayan öğretmen adaylarının “**Kazandırılmak İstenen Beceriler**” temasına ilişkin görüşlerinin genel olarak; değer öğretimi, bilişsel ve duyuşsal gelişim, karakter gelişimi ve dil gelişimi şeklinde dört kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekilde ifade edilebilir:

“Konular daha çok evrensel, toplumsal değerlerden oluşmalı.” (ÖA 6)

“Evrensel değerleri taşıması gerektiğini düşünüyorum. Sevgi, anlayış, dürüstlük gibi değerleri öğretmeli.” (ÖA 53)

“Çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır.” (ÖA 13)

“Hayal gücünü geliştirmelidir.” (ÖA 15)

“Çocuklara hitap eden kitap düşünme, algılama ve kurgulama gibi beceriler kazandırmalıdır.” (ÖA 19)

“Sağlıklı bir kişilik oluşturmaya özen gösteren kitaplar olmalıdır.” (ÖA 23)

“Okumaya karşı olumlu tutum sergileyecek okumaktan soğumayacakları kitaplar olmasına dikkat ederim.” (ÖA 34)

“Çocuğun yaşına uygun olmalıdır ve kelime hazinesine katkı sağlamalıdır.” (ÖA 59)

Dersi almayan öğretmen adaylarının “**Biçim ve İçerik Özellikleri**” temasına ilişkin görüşlerinin genel olarak; dil ve anlatım, konu ve görsellik şeklinde üç kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Dil ve anlatım konusunda ise sade anlaşılır ve akıcı olmasına dikkat ederim.” (ÖA 49)

“Öncelikle çocuğun yaşına uygun olmalı. İçerik, dil ve anlatım açısından gelişime uygun olmalıdır.” (ÖA 48)

“Kitabın içeriğindeki sözcükler öğrencilerin okuma seviyesine ve kelime hazinesine, yaş grubuna bağlı olarak basitliği ya da zorluğu ayarlanmalıdır. Kitabın sayfa sayısının, içerisinde resim çoğunluğunun çocuğun yaşına göre ayarlanması gerekmektedir.” (ÖA 75)

“Konular ilgi çekici olacak şekilde sunulmalı. Eğlendirici ve öğretici olmalıdır.” (ÖA 23)

“Bol resimli olmalı” (ÖA 9)

Araştırmanın ikinci sorusunda sınıf öğretmeni adaylarına, öğrencilere önerecekleri kitapların hangi özellikler taşımasına dikkat ettikleri sorulmuştur. Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Çocuk Edebiyatı Dersini Alanlara Göre Öğrencilere Önerilebilecek Çocuk Kitaplarının Taşıması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Biçimsel Özellikler	Cilt ve Kapak	Merak uyandırıcı olmalı	11
		Künye bilgisi olmalı	9
		Dikkat çekici olmalı	8
		Sağlam/dayanıklı olmalı	1
	Resim	Estetik olmalı	11
		Resimli olmalı	9
		Resim metin uyumlu olmalı	4
	Harf Boyutu	Yazı puntosu yaş düzeyine uygun olmalı	2

İçerik Özellikleri	Seviyeye Uygunluk	Yaş düzeyine uygun olmalı	16
		Pedagojik özelliklere uygun olmalı	11
		Farklı zekâ türlerine hitap etmeli	2
	Konu	Ana fikri olmalı	11
		İlgi çekici konular içermeli	10
		Hayata dair konular içermeli	5
		Okurken eğlenmeyi sağlamalı	5
		Olay örgüsü sıralı olmalı	2
	Dil ve Anlatım	Dil ve anlatımı kısa ve anlaşılır olmalı	10
		Yazım ve noktalama doğru kullanılmalı	1
Nesnel bir bakış açısıyla yazılmalı		1	
Akademik Özellikler	Bilişsel ve Duyuşsal Gelişim	Bilgi ve beceriler kazandırmalı	26
		Düşünme becerilerini geliştirmeli	8
		Sezdirerek öğretmeli	3
		Yaratıcı düşünceyi geliştirmeli	1
	Dil Gelişimi	Dil becerilerini geliştirmeli	10
		Okuma alışkanlığı kazandırmalı	4
		Estetik zevk uyandırmalı	1
		Kelime hazinesini geliştirmeli	1
	Kişilik Gelişimi	Kişilik gelişimini desteklemeli	2

Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının önerecekleri kitapların taşınması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin “biçimsel özellikler”, “içerik özellikleri” ve “akademik özellikler” şeklinde üç tema altında toplandığı görülmektedir. “**Biçimsel Özellikler**” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Kitaplar sağlam ve iç açıcı, heyecan verici, ilgi uyandırıcı bir cilde sahip olmalıdır. Çocuğun parçalayamayacağı bir yapı olması faydalıdır.” (ÖA 10)

“Çocuğun estetik duygusunu geliştirmelidir.” (ÖA 22)

“**İçerik Özellikleri**” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Yaş düzeyine uygun olmalı.” (ÖA 5)

“Olay örgüsü okurken sıkılmayacağı şekilde olmalı, kısa ve sıralı.” (ÖA 7)

“Eğitici olmasına, çocuğun yaş düzeyine ve ilgi alanlarına uygun olmasına, çocuğun pedagojik özelliklerine uygun olmasına, günlük hayata uygun olmasına dikkat ederim.” (ÖA 11)

“Kitap ilgi çekici ve eğitici olmalıdır.” (ÖA 28)

“**Akademik Özellikler**” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Çocuğa okuma sevgisini aşılayabilmek için yazılmış olması gerektiğine dikkat edilmelidir.” (ÖA 50)

“Eğitsel açıdan bilgilendirici ve çocuğun dil becerilerini geliştirmesine yardımcı olmalıdır.” (ÖA 33)

“Gelişimsel dönemine uygunluğuna, bilişsel ve duyuşsal yönden yeterli olmasına, keyif verici ve bilgilendirici olmasına dikkat ederim.” (ÖA 29)

“Kitap içerisinde verilecek bilgi direkt verilmemeli, öğrenciye sezdirilmelidir.” (ÖA 12)

“İçeriğinde anlatılan konuların çocuğun gelişimine, eleştirel düşünmesine, estetik zevkine katkı sağlayıp sağlamadığına bakarım.” (ÖA 79)

“Resimlerle zenginleştirilmiş, yorumlama yeteneğini geliştiren kitaplar tercih ederdim.” (ÖA 82)

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: Çocuk Edebiyatı Dersini Almayanlara Göre Öğrencilere Önerilebilecek Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Biyimsel Özellikler	Cilt ve Kapak	Dikkat çekici olmalı	14
		Merak uyandırıcı olmalı	5
		Sağlam/dayanıklı olmalı	1
		Sayfa sayısı çocuğun yaşına uygun olmalı	1
	Resim	Resimli olmalı	8
		Estetik olmalı	6
Harf Boyutu	Harf puntosu çocuğa uygun olmalı	5	
İçerik Özellikleri	Dil ve Anlatım	Akıcı, sade ve anlaşılır bir dili olmalı	23
		Yabancı sözcükler içermemeli	1
		Yazım noktalama kurallarına uyulmalı	1
		Argo, kötü sözler içermemeli	1
	Konu	Yaş düzeyine uygun olmalı	18
		Okurken eğlenmeyi sağlamalı	4
		Evrensel ve ulusal değerleri içermeli	4
		Pozitif konular içermeli	2
		MEB’in sınırlılıklarına uygun olmalı	1
		Günlük hayatla ilişkili olmalı	1
Akademik Özellikler	Bilişsel ve Duyuşsal Gelişim	Bilgi verici olmalı	19
		Düşünme becerilerini geliştirmeli	6
		Yaratıcı düşünmeyi/hayal gücünü desteklemeli	4
		Bilişsel-duyuşsal gelişimini desteklemeli	1
	Dil Gelişimi	Okuma alışkanlığı kazandırmalı	2
		Karakter gelişimini desteklemeli	1

	Kişilik Gelişimi	Olumlu nitelikler kazandırmalı	1
Tercih Edilirlik	Ulaşılabilirlik	Pahalı olmamalı	5
	Künye Özellikleri	Yazarı tanınmış olması	4
		Uzman yayınevinden çıkmalı	4

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının önerecekleri kitapların taşınması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin “biçimsel özellikler”, “içerik özellikleri”, “akademik özellikler” ve “tercih edilirlilik” şeklinde dört tema altında toplandığı görülmektedir. **“Biçimsel Özellikler”** temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Çocukta estetik bir duyarlılık sağlamalı.” (ÖA 1)

“Kitabın dikkat çekici ve resimli olup olmadığına dikkat ederim.” (ÖA 2)

“İçerik Özellikleri” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Tarihi ve kültürel değerler kazandırmalı.” (ÖA 24)

“İnsana insan olduğu için değer veren yazarlarımız tarafından yazılmış, içinde evrensel ve ulusal değerlerimizi harmanlayabilen kitaplar önermeye dikkat ederim.” (ÖA 53)

“Akademik Özellikler” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Okumaya karşı olumlu tutum sergileyecekleri, okumaktan soğumayacakları kitaplar olmasına ve hayal güçlerini genişletmelerine yardımcı olacak kitaplar olmasına dikkat ederim.” (ÖA 34)

“Çocuğun bilişsel, duyuşsal becerilerinin gelişimine yardım etmesine, çocuğun hayal gücünü, kelime hazinesini geliştirmesine ve arttırmasına dikkat ederim.” (ÖA 101)

“Tercih Edilirlik” temasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bu alanda yetkin yayınevleri ve çocuk yazarları tercih edilmeli” (ÖA 44)

“Önereceğim çocuk kitaplarını her öğrencinin kolayca edinebilmesi gerekir. Maddi açıdan zorlamayacak özellikte olmalıdır.” (ÖA 87)

Araştırmanın üçüncü sorusunda sınıf öğretmeni adaylarının, öğrencilere önerecekleri kitapların biçimsel açıdan taşınması gereken özelliklere yönelik görüşleri alınmıştır. Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Çocuk Edebiyatı Dersini Alanlara Göre Çocuk Kitaplarının Biçimsel Açıdan Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Biçimsel Özellikler	Boyut	Çocuğun düzeyine uygun olmalı	42
		Kolay taşınabilir olmalı	35
		Büyük boyda olmalı	10
		İnce olmalı	5
	Yazı Puntosu	Çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı	35
		Gözü yormayacak büyüklükte olmalı	15
		Küçük olmamalı	6
	Cilt ve Kapak Yapısı	İlgi çekici olmalı	39
		Dayanıklı olmalı	36
		Renkli olmalı	15
		Dikişli olmalı	11
		Kitabın içeriğiyle uyumlu olmalı	10
		Resimli olmalı	9
		Sanatsal olmalı	7
		Künye bilgileri kapakta yer almalı	5
		Bez ya da kalın kartona basılmalı	2
		Sayfa Yapısı	Sayfa düzeni (metin, resim, yazı, satır aralığı, kenar boşlukları vb.) orantılı olmalı
	Mat kâğıt olmalı		16
	Sağlam kâğıt olmalı		15
	Birinci hamur kâğıt tercih edilmeli		7
	İlgi çekici bir tasarımı olmalı		6
	Yazı ve zemin rengi zıt olmalı		4
	Çok uzun paragraflar olmamalı		4
	Resimlere yer verilmeli		3
	Resimleme	Konuyla uyumlu olmalı	46
		Eğlenceli/canlı/ilgi çekici olmalı	31
		Okuyucuyu düşündürebilmeli / hayal gücünü harekete geçirmeli	13
		Sanatsal/estetik olmalı	10
Açık ve anlaşılır olmalı		9	
Renkli olmalı		7	
Resim ve metin dağılımı dengeli olmalı		6	
Yaş düzeyine uygun olmalı		5	
Uzman kişiler tarafından yapılmalı		3	
Okuma sevgisi kazandırmalı	3		

Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının önerecekleri kitapların biçimsel açıdan taşınması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin “boyut”, “yazı puntosu”, “cilt ve kapak yapısı”, “sayfa yapısı” ve “resimleme” şeklinde beş kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının “**Boyut**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Çocuğun yaşına göre boyut seçilmelidir. Kitabın ağırlığı çocuğun taşıyabileceği ölçüde olmalıdır.” (ÖA 47)

“Çocuklar değişik boyutlardaki kitapları daha ilgi çekici buluyor fakat ağırlık yönünden taşınabilir kitaplar seçilmelidir.” (ÖA 79)

Öğretmen adaylarının “**Yazı Puntosu**” kategorisine ilişkin görüşlerden biri şu şekildedir:

“12 puntodan büyük olmasına dikkat edilmelidir.” (ÖA 96)

Öğretmen adaylarının “**Cilt ve Kapak Yapısı**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Cilt ve kapaklar ilgi çekici, renkli ve kitabın içeriyle ilgili olmalıdır.” (ÖA 63)

“Dayanıklı, dikişli, kapak resimleri canlı, renkli ve içerikle ilişkili olmalıdır.” (ÖA 92)

Öğretmen adaylarının “**Sayfa Yapısı**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Sayfa yapısında yazılarla görseller eşit bir oranda kitapta yer kaplamalıdır. Görsellerle yazılar birbirini destekler nitelikte olmalıdır. Görselle ilgili yazı aynı sayfada olmalıdır. Bitmeyen kelimelere az yer verilmelidir.” (ÖA 43)

“Kolay yırtılmayan, dayanıklı bir yapısı olan kağıttan yapılmış olmalıdır. Mürekkebi silinen veya dağılabilen sayfalar içeren kitaplar tercih edilmemelidir.” (ÖA 82)

Öğretmen adaylarının “**Resimleme**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Resimler çocuğun çok boyutlu düşünmesini ve zihnini geliştirmesine katkı sağlar. Bu sebeple resimlerin amacına ulaşabilmesi için çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine göre düzenlenmesi gerekmektedir. Resimler sade, anlaşılır ve konuyla uyumlu olmalıdır.” (ÖA 20)

“Kitaplardaki resimler konuya uygun olmalıdır. Resimlerin çocuğun eleştirel düşüncesine katkı sağlaması gerekir. Resimler estetik kaygı ön planda tutulacak şekilde seçilmelidir.” (ÖA 79)

“Resimlerin konuya uygun, uzman kişi tarafından çizilmiş açık ve sade olmasına, anlatılan konuya göre eğlendirici, güldürücü ve sevimli olmasına, estetik değer taşınmasına ve çocuğun estetik duygularının gelişmesine katkı sağlamasına dikkat edilmeli.” (ÖA 92)

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Çocuk Edebiyatı Dersini Almayanlara Göre Çocuk Kitaplarının Biçimsel Açıdan Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
Biçimsel Özellikler	Boyut	Yaş düzeyine uygun olmalı	30
		Kolay taşınabilir olmalı	14
		Farklı boylarda olmalı	13
		Kitaplık düzenlemesine uygun olmalı	3

	İnce olmalı	3
	A4 boyutunda / dikdörtgen/kare olmalı	3
Yazı Puntosu	Yaş düzeyine uygun punto olmalı	30
	Gözü yormayacak büyüklükte olmalı	13
	12 punto olmalı	8
	Büyük puntolar (20–24 punto)	5
Cilt ve Kapak Yapısı	İlgi çekici olmalı	23
	Sağlam olmalı	22
	Ağır/sert olmamalı	12
	Resimli olmalı	8
	Kitabın içeriğine ilişkin ipuçları sunmalı	8
	Künye bilgileri kapakta yer almalı	4
	Ciltlemede kullanılan malzemeler çocuğa zarar vermemeli	1
	Kapağın bir fonksiyonunun bulunmaması	1
Sayfa Yapısı	Resimler yaş düzeyine uygun olmalı	15
	Resimler olmalı	9
	Sayfa düzenli olmalı (resim, yazı, satır-kenar boşlukları, fon rengi vb.)	9
	Dayanıklı olmalı	8
	Mat olmalı	6
	Resim-yazı dağılımı yaş düzeyine uygun olmalı	3
	Tek sütun olmalı	3
	Cümleler çok kısa veya çok uzun olmamalı	3
	Harfler kolay okunmalı	1
	Parlak olmalı	1
Resimleme	Konuyla uyumlu olmalı	18
	Eğlenceli/ilgi çekici olmalı	17
	Renkli olmalı	14
	Yaş düzeyine uygun olmalı	11
	Düşünme becerisini geliştirmeli	9
	Göz yormamalı/karmaşık olmamalı	7
	Resim ve metin aynı sayfada olmalı	5
	Estetik olmalı	4
	Eğitici olmalı	1

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının önercekleri kitapların biçimsel açıdan taşıması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin de “boyut”, “yazı

puntosu”, “cilt ve kapak yapısı”, “sayfa yapısı” ve “resimleme” şeklinde beş kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının “**Boyut**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Kitap hacimli olmamalıdır. Kitap seçerken çocuğun yaşına dikkat edilmelidir.” (ÖA 13)

“Kitaplar, çocukların görselleri ve yazıları uygun bir şekilde okuyabileceği bir boyuta sahip olmalıdır. Ayrıca kolayca taşıyabilecekleri, tutabilecekleri boyuta ve ağırlığa sahip olması gerekir.” (ÖA 87)

Öğretmen adaylarının “**Yazı Puntosu**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Çocuğun düzeyine uygun punto seçilmelidir.” (ÖA 23)

“Göz yormaması adına biraz daha büyük puntolarla yazılmış kitap önermeye dikkat ederim.” (ÖA 53)

Öğretmen adaylarının “**Cilt ve Kapak Yapısı**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Renkli ve ilgi çekici olmalı.” (ÖA 37)

“Kitap cilt ve kapak yapısı gereği çok ağır ve sert olmamalıdır. Hacmi çok büyük olmamalıdır. Kapağındaki görseller açıkça belli olmalıdır ve yeteri kadar dikkat çekebilmelidir. Kapağında yazar, yayınevi vs. mutlaka yazılı olmalıdır.” (ÖA 59)

“Kapağın cildinde kullanılan malzemeler çocuğa zarar vermemelidir.” (ÖA 103)

Öğretmen adaylarının “**Sayfa Yapısı**” kategorisine ilişkin görüşlerden biri şu şekildedir:

“Kolayca yırtılmayan, mat sayfalar olmalıdır.” (ÖA 87)

Öğretmen adaylarının “**Resimleme**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Renkler canlı ve ilgi çekici olmalıdır. Resim anlatılan hikâyeye uyumlu olmalıdır.” (ÖA 2)

“Kullanılan resimlerin hikâye ile ilgili olması gerekir.” (ÖA 75)

“Resim içermelidir fakat çok göz yormamalıdır. Resimde kullanılan renklere dikkat edilmelidir. Çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Kötü içerikler barındırmamalıdır.” (ÖA 103)

Araştırmanın dördüncü ve son sorusunda sınıf öğretmeni adaylarının, öğrencilere önerecekleri kitapların içerik açısından taşınması gereken özelliklere yönelik görüşleri alınmıştır. Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Çocuk Edebiyatı Dersini Alanlara Göre Çocuk Kitaplarının İçerik Açısından Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
İçerik Özellikleri	Konu	Çocuğun düzeyine uygun olmalı	26
		Değerleri öğretmeye yönelik olmalı	24
		Düşünme becerisini/bakış açısını geliştirmeli	20
		Mizah öğeleri içermeli/Eğlenceli olmalı	18
		Yaşantısıyla ilişki kurabileceği nitelikte olmalı	17
		İlgi çekici olmalı	10
		Hayal gücünü/yaratıcılığı zenginleştirmeli	9
		Anlaşılır olmalı	6
		Siyasi ve ideolojik olmamalı	5
		Şiddet, korku, kin vb. içermemeli	5
		Ön yargıdan uzak olmalı	5
		Eğitici/öğretici olmalı	4
		Okuma sevgisi kazandırmalı	3
		Bağnazlığı ve kaderciliği aşılammalı	2
		Kendini tanımasını/kişiliğini geliştirmeyi sağlamalı	2
		Kahraman Özellikleri	Örnek alınabilecek niteliklere sahip kahramanlar olmalı
	Gerçek veya gerçeğe yakın karakterler olmalı		12
	Çok sayıda karakter olmamalı		11
	Olumsuz örnekler oluşturmamalı		7
	Çocuk karakterler bulunmalı		6
	Kahramanların özellikleri anlatılmalı		2
	Dil ve Anlatım	Sade, anlaşılır, açık, akıcı olmalı	59
		Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun olmalı	26
		Argo, yabancı kelimeler, yöresel ağız olmamalı	23
		Çocuğun düzeyine uygun olmalı	23
		Kısa cümleler kullanılmalı	21
		Somut sözcükler kullanılmalı	7
		Yeni kelimeler/kavramlar kazandırmalı	6
Dil becerilerini geliştirmeli		3	
Tekerlemelere, tekrarlara yer verilmeli		2	

Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının önerecekleri kitapların içerik açısından taşınması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin “konu”, “kahraman özellikleri” ve “dil ve anlatım” şeklinde 3 kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının “Konu” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Konular çocuğun mantığına uygun ve anlaşılabilir olmalı. Çocuğun zevk alabileceği, ilgisini çekecek ve çocuğu geliştirecek konular seçilmelidir. Olumsuz davranışlar kazandıracak konulardan uzak durulmalı, işleniyorsa da olumsuz olduğu mutlaka hissettirilmelidir.” (ÖA 10)

“Konular ilgi çekici olmalıdır, çocuğu düşünmeye yönelmelidir. Evrensel ve milli kültür değerleri taşınmalıdır. Toplumun ahlak kurallarını, gelenek ve göreneklerini içermesine dikkat edilmeli.” (ÖA 92)

Öğretmen adaylarının “**Kahraman Özellikleri**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Oluşturulan eserde kahramanlar çocuğun gelişimsel boyutu düşünülerek onlara duyuşsal ve bilişsel yönden katkı sağlamalı. Yapıtlarda yer alam kahramanlar hitap ettiği yaş grubuna göre uygun olacak eylemlerde bulunmalıdır.” (ÖA 45)

“Çocuklar kahramanları benimseyeceğinden kahramanların dış görünüşleri ve özellikleri iyi seçilmelidir. Kahraman sayısının az olması çocukların kitaba daha kolay adapte olmasını sağlar.” (ÖA 79)

“Kahramanlar çocukların hayal dünyalarını genişleten, iyiliği ve doğruluğu savunan, sevgi bağı kurabilecekleri özellikte olmalıdır. Çünkü çocuklar o kahramanların yerine kendini koymayı hayal ederler. Onları taklit ederler.” (ÖA 96)

Öğretmen adaylarının “**Dil ve Anlatım**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Sade bir dil kullanılmalı ve anlatımın açık olması gerekmektedir.” (ÖA 50)

“Günlük konuşma dili kullanılmalıdır. Anlatımlarda çocukların yaş düzeylerine uygun kavramlar kullanılmalıdır.” (ÖA 40)

“Argo ve küfür kullanılmamalıdır. Yabancı sözcükler kullanılmaktan kaçınılmalıdır.” (ÖA 63)

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Çocuk Edebiyatı Dersini Almayanlara Göre Çocuk Kitaplarının İçerik Açısından Taşınması Gereken Özellikler

Tema	Kategori	Kod	f
İçerik Özellikleri	Konu	Değerleri öğretmeye yönelik olmalı	17
		Çocuğun düzeyine uygun olmalı	14
		Mizah öğeleri içermeli/Eğlenceli olmalı	8
		Dikkat/ilgi çekici olmalı	7
		Yaşantısıyla ilişki kurabileceği nitelikte olmalı	7
		Kişilik gelişimini desteklemeli	6
		Düşündürmeye yönelmeli	6
		Şiddet içermemeli	6
		Öğretici olmalı/genel kültürünü geliştirmeli	5
		Duygu/hayal gücünü geliştirmeli	5

	Olaylar akıcı olmalı	3
	Atatürk ilke ve devrimlerini içermeli	2
	Derslerde işlenen konularla ilgili olmalı	1
	Okuma alışkanlığı kazandırmalı	1
	İletisi olmalı	1
Kahraman Özellikleri	Örnek alınabilecek niteliklere sahip kahramanlar olmalı	24
	Gerçekçi ve inandırıcı karakterler olmalı	10
	Az sayıda kahraman olmalı	7
	Çocuk kahraman olmalı	6
	Fantastik ve olağanüstü güçlere sahip kahramanlar olmalı	1
	Kahramanlar zıt özellikler göstermeli	1
Dil ve Anlatım	Yaş düzeyine uygun anlatım / kavramlar / kelimeler olmalı	26
	Yalın, sade ve anlaşılır bir dili olmalı	24
	Argo, yabancı, yöresel kelimeler kullanılmamalı	17
	Yazım kuralları ve noktalama işaretleri doğru kullanılmalı	9
	Uzun cümleler olmamalı	6
	Kelime hazinesini geliştirmeli	5
	Akıcı/sürükleyici olmalı	5
	Dil becerisini geliştirmeli	2

Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının önerecekleri kitapların içerik açısından taşınması gereken özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin de “konu”, “kahraman özellikleri” ve “dil ve anlatım” şeklinde 3 kategori altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının “**Konu**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Konu açısından öğrencilere öğretilmek istenen davranışlar üzerine olmalıdır.” (ÖA 75)

“Çocuğun eğitim seviyesine uygun olmalıdır. Kitaptaki kahraman okuyucusuna uygun olmalıdır. Çocuğu sosyal ve kişisel açıdan geliştirmelidir.” (ÖA 103)

Öğretmen adaylarının “**Kahraman Özellikleri**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Kahramanların olumlu karakterlerde olmasına dikkat ederim.” (ÖA 49)

“İlkokul çocuklarına hitap edeceği için iyiyi ve doğruyu anlatan karakterlerin olmasına dikkat ederim.” (ÖA 53)

“Yaşları dikkate alınarak okudukları kitaptaki karakterin de bir çocuk olması öğrencilerin daha çok ilgisini çekebilir.” (ÖA 59)

Öğretmen adaylarının “**Dil ve Anlatım**” kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Sade bir dil kullanılmalı ve anlatımın açık olması gerekmektedir.” (ÖA 50)

“Akıcı olmalı. Yazım yanlışlarına dikkat edilmeli.” (ÖA 36)

“Oldukça basitleştirilmiş, yalınlaştırılmış, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmasına dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü dil ağır olursa öğrenci hiçbir anlam çıkaramaz ve anlamlandırma işlemini gerçekleştiremez.” (ÖA 101)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan sınıf öğretmenleri adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, literatürdeki araştırmaların sonuçları ışığında karşılaştırılarak tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Birinci araştırma sorusunda, öğretmen adaylarına göre çocuk kitaplarının eğitsel açıdan taşıması gereken özelliklerin neler olduğu incelenmiştir. *Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının* bu araştırma sorusuna yönelik görüşlerinin iki tema altında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan ilki olan “Kazandırılmak İstenen Beceriler” ile ilgili görüşleri; toplumsal ve evrensel değerler kazandırmalı, düşünme becerilerini geliştirmeli, bilgi ve beceriler kazandırmalı, hayal gücünü/yaratıcılığı geliştirmeli, karakter gelişimini desteklemeli, okuma alışkanlığı kazandırmalı ve kelime hazinesini geliştirmeli şeklindedir. Bir diğer tema olan “Biçim ve İçerik Özellikleri” ne yönelik ise; sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalı, ilgi çekici/sürükleyici olmalı, eğlendirmeli, eğitsel açıdan uygun olmalı, çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı, metin, resimlerle desteklenmeli biçimindeki görüşleri ön plana çıkmıştır. *Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının* görüşlerinin de “Kazandırılmak İstenen Beceriler” ve “Biçim ve İçerik Özellikleri” şeklinde iki tema altında toplandığı görülmektedir. “Kazandırılmak İstenen Beceriler” temasına ilişkin görüşleri çoğunlukla; toplumsal ve evrensel değerler kazandırmalı, bilgi verici olmalı, düşünme becerilerini geliştirmeli, hayal gücünü geliştirmeli, kişilik gelişimini desteklemeli, okuma alışkanlığı kazandırmalı, dil becerilerini geliştirmeli şeklindedir. “Biçim ve İçerik Özellikleri” temasına yönelik; sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalı, çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı, ilgi çekici olmalı, eğlendirmeli, bol resimli olmalı yanıtları ön plana çıkmıştır.

İlk araştırma sorusuna yönelik elde edilen veriler sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersi alan sınıf öğretmenleri adaylarının, dersi almayanlara göre bir çocuk kitabının eğitsel olarak taşıması gereken özellikler ile daha derinlemesine bilgilere sahip oldukları görülmüştür. Bu nedenle Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının çocuk kitaplarına yönelik iyi düzeyde bir farkındalığa sahip oldukları yorumu yapılabilir. Fakat dersi almayan öğretmen adaylarının da söz konusu ölçüt bakımından farkındalık düzeylerinin beklenenin üzerinde olduğu söylenebilir.

Literatürde, araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Çer (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan Türkçe öğretmenleri adaylarının çocuk kitaplarının tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerine yönelik yeterlikleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının, dersi almayan adaylara göre bilgi seviyelerinin anlamlı biçimde daha fazla geliştiği ve çocuk kitabını değerlendirme açısından yeterli olduğu belirlenmiştir. Bağcı-Ayrancı ve Aytaş (2017) tarafından yapılan çalışmada ise, okul öncesi öğretmen adayları çocuk edebiyatı ürünlerinin düzeye uygun, sade, ilgi çekici ve yaratıcı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Maltepe'nin (2009) Türkçe öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, nitelikli çocuk kitaplarının eğitsel özelliklerine yönelik katılımcıların; yaşam gerçekleriyle ilişkili olması, bilgi seviyesini artırması, estetik duyarlılık kazandırması, şiddet ve ideolojik unsurları içermemesi yönündeki görüşleri dikkati çekmiştir. Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmasında ise Yazıcı-Okuyan (2009), öğretmenlerin kitap seçiminde kitaplarda bulunması gereken eğitsel özelliklere dikkat ettiklerini belirlemiştir.

İkinci araştırma sorusunda, öğretmen adaylarının öğrencilere önerecekleri kitapların taşınması gereken özelliklere yönelik görüşleri ele alınmıştır. *Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının* görüşleri incelendiğinde, “Biçimsel Özellikler” temasına ilişkin görüşlerinin, cilt ve kapak, resim ve harf boyutu; “İçerik Özellikleri” temasında seviyeye uygunluk, konu, dil ve anlatım; “Akademik Özellikler” temasında ise bilişsel ve duyuşsal gelişim, dil gelişimi ve kişilik gelişimi kategorilerinden oluştuğu belirlenmiştir. *Çocuk edebiyatı dersini almayan öğretmen adaylarının* görüşleri incelendiğinde de “Biçimsel Özellikler” temasına ilişkin görüşlerinin, cilt ve kapak, resim ve harf boyutu; “İçerik Özellikleri” temasında dil ve anlatım ile konu; “Akademik Özellikler” temasında bilişsel ve duyuşsal gelişim, dil gelişimi ve kişilik gelişimi; “tercih edirlilik” temasında ise ulaşılabilirlik ve künye özellikleri kategorilerinden oluştuğu belirlenmiştir.

İkinci araştırma sorusuna yönelik elde edilen veriler sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarına ait görüşler büyük ölçüde benzerlik göstermekle birlikte ayrıştığı bazı noktalar da bulunmaktadır. Örneğin; dersi alan katılımcılar, çocuk kitaplarının taşınması gereken içerik özellikleri bakımından seviyeye (yaş ve pedagojik özelliklere) uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Dersi almayan katılımcılar ise, alanlardan farklı olarak, öğrencilere kitap önerisinde bulunurken kitabın fiyat açısından ulaşılabilir olmasına ve künye özelliklerine dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu bulgular ışığında, her iki gruptaki sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitabı önerisinde bulunurken göz önüne alınacak niteliklerle ilgili belli düzeyde bilgiye ve farkındalığa sahip oldukları görülmekle birlikte, dersi alan gruptaki katılımcıların yanıtlarını daha detaylı ve gerekçelendirerek verdikleri söylenebilir.

Araştırmanın bu sonucu, literatürdeki benzer çalışmalarla desteklenmektedir (Alan, 2020; Bağcı-Ayrancı ve Ayaş, 2017; Ceran, Özgül, Yıldız, Altun ve Dağ, 2019; Çer, 2020; Çevik ve Müldür, 2019; Maltepe, 2009; Lüle-Mert, 2016). Çer’in (2020) araştırmasında, öğretmen adaylarının bir kitabı çocuğa sunmadan önce kitabın biçimsel, içerik ve eğitici açılarından incelenip kitapta çocuğa uygun olmayan durumlarla karşılaşıldığı zaman kitabın çocuk okurlarla buluşturulmaması gerektiği yönünde görüşe sahip oldukları ortaya konmuştur. Çevik ve Müldür (2019) ise, daha önce Çocuk Edebiyatı dersini almamış sınıf öğretmeni adaylarının, çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken özellikler ile ilgili farkındalıklarının olduğunu belirlese de bu ürünlerde görsel ve yazı arasındaki tutarlığa dikkat etme, estetik unsurları barındırma, çocuk edebiyatının “sevdirme”, “eğlendirme” boyutunda yeterince farkındalığa sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. Alan (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmen adayları, öğrencilerin seviyelerine uygun, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış kitapları okumalarının önemini belirtmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının nitelikli çocuk kitaplarının hangi özellikleri taşınması gerektiğine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmada Maltepe (2009), katılımcıların; kitapların biçimsel özellikleri, içerik özellikleri ve eğitici yönleri üzerinde yoğunlaştığını belirlemiştir. Ceran vd.’nin (2019) araştırmasında ise Türkçe öğretmenleri, nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin; kapak, cilt, resim, harfler gibi biçimsel özelliklere; plan, konu, ileti, kahramanlar gibi içerik özelliklerine ve iyi bir dil ve anlatıma sahip olmasının önemine vurgu yapmıştır. Fakat bu araştırmalarda ulaşılan sonuçların aksine Kanat’ın (2020) çalışmasında, Çocuk Edebiyatı dersini almış öğretmen adaylarının nitelikli kitapları tanımada yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü sorusunda, öğretmen adaylarının öğrencilere önerecekleri kitapların biçimsel açıdan taşınması gereken özellikler hakkındaki görüşleri incelenmiştir. *Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının* görüşleri incelendiğinde, her iki grupta da bu görüşlerin “boyut”, “yazı puntosu”, “cilt ve kapak yapısı”, “sayfa yapısı” ve “resimleme” kategorileri altında toplandığı görülmüştür. Araştırma sonucunda Çocuk Edebiyatı dersini alan adayların, kitapların taşınması gereken biçimsel özellikler ile iyi düzeyde bir farkındalığa sahip oldukları yorumu yapılmakla birlikte, dersi almayan adayların da söz konusu kriter bakımından farkındalık düzeylerinin beklenenin üzerinde olduğu söylenebilir. Çer (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları, mevcut araştırmada ulaşılan bu sonucu

destekler niteliktedir. Çer (2020), Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının, öğretici ve yazınsal nitelikteki bir çocuk kitabının çocuk okurlarla buluşturulurken; harf karakteri, görseller, kâğıt, kapak, cilt, sayfa düzeni gibi tasarım özelliklerini taşıması ve kitapların bu özelliklere göre değerlendirilmesi gerektiği görüşünü savunduklarını belirtmektedir. Fakat belirtilen görüşler incelendiğinde, Çocuk Edebiyatı dersini alan adayların, almayanlara kıyasla tasarım özelliklerine yönelik yeterlik düzeylerinin daha fazla geliştiğini belirlemiştir. Temizkan'ın (2011) Çocuk Edebiyatı dersini alan Türkçe öğretmeni adayları ile gerçekleştirdiği çalışmada, katılımcıların çocuk kitaplarının fiziki özellikleri açısından ortalamanın üzerinde bir bilgi düzeyine sahip olduklarını belirlemiştir. Gözüküçük'ün (2022) araştırmasında ise sınıf öğretmeni adayları, çocuk kitaplarında biçimsel açıdan; resimlerin sayfaya yerleştirilmesi, görsel yazı oranı, renklerin kullanımı, kapak tasarımı, kitabın boyutu ve ağırlığı, kitabın kolay açılıp kapanması, sayfaların kolay çevrilmesi, görsellerin içeriği yansıtması, dayanıklı bir ciltlemenin yapılması, yazı boyutu ve tipine dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Turan, Gönen ve Aydos (2017) da Çocuk Edebiyatı dersini alan okul öncesi öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonucunda, katılımcıların nitelikli çocuk kitaplarının taşıması gereken fiziksel özellikler hakkında bilgi sahibi olduklarını ifade etmiştir. Ceran vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların, çocuk kitaplarındaki biçimsel özelliklerle ilgili; kapak-cilt, resim ve harf gibi özelliklere değindiklerini fakat sayfa düzeni, kâğıt ve boyut gibi özelliklere değinmediklerini belirlemiştir. Maltepe'nin (2009) araştırmasında ise, öğretmen adaylarının nitelikli çocuk kitaplarının fiziki özelliklerine yönelik görüşlerine bakıldığında; katılımcıların çoğunlukla görsel öge, resim, basım özellikleri, yazı karakteri ve punto büyüklüğüne değindikleri görülmüş fakat bu özelliklere ilişkin yeterince bilgi verilmemiştir. Bu çalışmalardan farklı olarak, Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada Yazıcı-Okuyan (2009), öğretmenlerin kitap seçerken kitap boyutu, sayfa düzeni ve kitapta bulunan görsellere yeterli düzeyde dikkat etmediklerini bulmuştur.

Araştırmanın dördüncü ve son sorusunda, öğretmen adaylarının öğrencilere önerecekleri kitapların içerik açısından taşıması gereken özellikler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Buna göre, *Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının görüşleri* incelendiğinde, bu görüşlerin her iki grup için de “konu”, “kahraman özellikleri” ve “dil ve anlatım” kategorileri altında toplandığı belirlenmiştir. Ancak, Çocuk Edebiyatı dersi alan katılımcıların, dersi almayanların değinmedikleri bazı detaylara yer verdikleri görülmektedir. Örneğin; çocuk kitaplarının siyasi ve ideolojik içeriğe sahip olmaması, kitapların bağınazlık ve kaderciliği aşılabilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırma sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının çocuk kitaplarına yönelik belli düzeyde bir farkındalığa sahip oldukları söylenmekle birlikte, dersi alan katılımcıların verdikleri yanıtların kapsamının daha geniş olduğu görülmüştür. Çer'in (2020) araştırmasında da Çocuk Edebiyatı dersini alan adayların, almayanlara göre; karakter, içerik, mesaj, dil ve anlatım olmak üzere içerik özelliklerine yönelik yeterlik düzeylerinin daha fazla geliştiği ortaya konmuştur. Mevcut araştırmanın sonucunu destekleyen bir başka çalışmada ise (Çevik ve Müldür, 2019), Çocuk Edebiyatı dersini almamış sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerinin taşıması gereken özellikler ile ilgili farkındalıklarının olduğu belirlenmiştir. Maltepe (2009) ve Gözüküçük (2022) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmen adaylarının, çocuk kitaplarının içeriğine yönelik yeterli düzeyde bir bilgi birikimine sahip oldukları belirtilmektedir. Bu çalışmalara ek olarak, Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada Yazıcı-Okuyan (2009), öğretmenlerin kitap seçerken kitapların taşıması gereken içerik özelliklerine dikkat ettiklerini belirlemiştir. Fakat bu çalışmaların sonuçlarının aksine Temizkan (2011), Türkçe öğretmeni adaylarının Çocuk Edebiyatı dersini almalarına rağmen çocuk kitaplarının içerik, dil ve anlatım özellikleri açısından yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını belirlemiştir. Turan, Gönen ve Aydos (2017) da okul öncesi öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini almalarına rağmen katılımcıların nitelikli çocuk

kitaplarının taşınması gereken içerik özelliklerine yönelik bilgi düzeylerinde eksikler olduğunu dile getirmiştir.

Okuma alışkanlığı kazandırmada önemli bir yeri olan çocuk kitaplarının seçilmesinde ve çocuklara önerilmesinde, ebeveynlere ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir (Yazıcı-Okuyan, 2009). Nitekim Thomas'ın (2016) da belirttiği gibi, çocuk kitabı seçme, ayırt etme ve değerlendirme, dil ve okuryazarlık öğretmenleri için mesleki bir sorumluluktur. Bu nedenle gerek öğretmenlerin gerekse öğretmen adaylarının nitelikli çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikleri bilmesi ve öğrencilere kitap önerebilecek seviyede bir farkındalığa sahip olması oldukça önem taşımaktadır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmanın verileri sınıf öğretmeni adayları ile sınırlıdır. Çocuk kitapları sadece ilkokulda değil tüm eğitim kademelerinde önemli bir araç olduğu için diğer branşlardaki öğretmen adaylarının da çocuk kitaplarına yönelik farkındalıkları incelenebilir. Buna ek olarak, diğer öğretmenlik lisans programlarına da Çocuk Edebiyatı dersinin eklenmesi önerilebilir. Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı kitaplarının taşınması gerektiği özellikleri bilmesi tek başına yeterli değildir. Bu nedenle ileride yapılacak araştırmalarda, öğretmen adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları sadece teorik boyutta değil, kitapları inceleme ve değerlendirme yoluyla uygulama boyutunda da incelenebilir. Ayrıca çalışma nitel boyutta elde edilen veriler ışığında gerçekleştirilmiştir. Benzer bir çalışma nicel ve karma yöntemler kullanılarak da yapılabilir. Farklı sınıf düzeylerindeki ve branşlardaki öğretmen adaylarıyla benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca aileler ve öğretmenler de sürece dâhil edilerek nitelikli çocuk kitaplarını belirleyebilme düzeyleri incelenebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları Çocuk Edebiyatı dersini alma durumlarına göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Çocuk Edebiyatı dersi alan sınıf öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarının niteliklerine yönelik bilgilerinin daha sağlam temellere sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle Çocuk Edebiyatı dersinin seçmeli ders yerine zorunlu ders olarak programda yer alması önerilmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ve ürünleriyle daha yakın bağ kurabilmesi için, iyi örnek olarak ifade edebileceğimiz çocuk kitaplarıyla daha fazla zaman harcamalarını sağlayarak, öğrencileri için nasıl kullanabilecekleri yönünde görüşlerine başvurulabilir. Çocuk edebiyatı derslerinde, teorik bilgilerin yanında etkileşimli okuma, okuma çemberi gibi uygulamalı etkinliklerle yine öğretmen adaylarının çocuk kitaplarına ilişkin farkındalıkları artırılabilir.

Araştırmanın Sınırlılığı

Gerçekleştirilen araştırma, iki devlet üniversitesinde öğrenimine devam eden, 113 öğretmen adayından yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen verilerle sınırlıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:
  1. Yazar/First author %50
  2. Yazar/Second author %50

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

KAYNAKLAR

- Adak-Özdemir, A. ve Özdemir-Becerem, B. (2020). Çocuk kitaplarının okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ve kitap incelemesi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(3), 1216-1242.
- Akçay, S. ve Baş, B. (2015). Samed Behrengi'nin hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 77-90.
- Alan, Y. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 135-147.
- Aslan, C. (2007). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 15-29.
- Bağcı-Ayrancı, B. ve Aytaş, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının eğitimde işlevselliği üzerine görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 14(4), 4226-4240.
- Baş, B. ve Ucuzsatar, N. (2020). Okul öncesi çocuk kitaplarındaki hayvan karakterlerin geliştirilme yolları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 336-353.
- Bond, M. A. ve Wasik, B. A. (2009). Conversation stations: Promoting language development in young children. *Early Childhood Education Journal*, 36, 467-473.
- Büyükkavas-Kuran, Ş. ve Ersözlü, Z.N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. V(1), 1-17.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Ceran, D., Özgül, E., Yıldız, D., Altun, K. ve Dağ, A. N. (2019). Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin görüşleri: bir durum çalışması. *Route Educational and Social Science Journal*, 6(10), 851-860.
- Cremin, T., Mottram, M., Bearne, E. & Goodwin, P. (2008) Exploring teachers' knowledge of children's literature. *Cambridge Journal of Education*, 38(4), 449-464, DOI: [10.1080/03057640802482363](https://doi.org/10.1080/03057640802482363).
- Creswell, J. W. (2016). Beş nitel araştırma yaklaşımı. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.) ve M. Aydın (Çev.). *Nitel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı, s. 69-110) içinde. Siyasal Kitabevi. (Orijinal eserin yayın tarihi 2013).
- Creswell, J. W. (2017). Araştırma yaklaşımının seçimi. S. B. Demir (Çev. Ed.) ve M. Bütün (Çev.). *Araştırma deseni*. (3. Baskı, s. 1-24) içinde. Eğiten Kitap. (Orijinal eserin yayın tarihi 2014, 4. Baskı).
- Çatalcalı-Soyer, A. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 13-27.
- Çer, E. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarının tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerine yönelik yeterliklerinin incelenmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 168-186. doi: [10.31464/jlere.611644](https://doi.org/10.31464/jlere.611644)
- Çevik, A. ve Müldür, M. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı farkındalığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1869-1883.

- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve içyapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 12–27.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını-Yazın Eğitimine Atılan İlk Adım*. Morpa Kültür Yayınları.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 251–265.
- Gözüküçük, M. (2022). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı türlerine göre oyuncak kitap hazırlama deneyimleri. *Milli Eğitim*, 51(234), 1507–1528.
- İnce-Samur, A. Ö. (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır/ okulöncesi dönem (0–6 Yaş)*. Anı Yayıncılık.
- Kanat, Ö. (2020). Eğitim fakültelerindeki çocuk edebiyatı dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 646–656.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretim sürecinde masalın işlevi ve önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463–475.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayınevi.
- Klein, E. C., Ezell, D., Powell, S. S. ve Ezell, P. S. (2014). Character education using children's literature, puppets, magic tricks and balloon art. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(14), 1–15.
- Lüle-Mert, E. (2016). Çocuk edebiyatı eleştirisinin Türkçe öğretmen adaylarının çocuk kitaplarını gelişim düzeylerine göre ayırıştırma becerisine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1252–1274. doi: 10.17556/jef.23692
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398–412.
- Mosher, J. (2001). Children's literature and character development. *The Fourth and Fifth Rs*, 8(1), 1–3.
- Russell, D. L. (2009). *Literature for Children*. Pearson Education Publishing.
- Sever S. (2003). *Çocuk ve edebiyatı*. Kök.
- Snell, E. K., Hindman, A. H. ve Wasik, B. A. (2015). How can book reading close the word gap? Five key practices from research. *The Reading Teacher*, 68(7), 560–581.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri algılama durumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 339–357.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları, Özel Sayısı*, 13, 161–167.
- Thomas, E. E. (2016). Stories still matter: Rethinking the role of diverse children's literature today. *Language Arts*, 94(2), 116–123.
- Turan, F., Gönen, M. ve Aydos, E. H. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının resimli öykü kitaplarını seçme konusunda yeterlik düzeyleri ve kendi yeterliklerine ilişkin algılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 400–422.
- Ulusoy, M. ve Altun, D. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitapları ile ilgili metaforları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)*, 17(67), 1206–1221.
- Wei, C. C. ve Ma, M. Y. (2020). Designing attractive children's picture books: Evaluating the attractiveness factors of various picture book formats. *The Design Journal*, 23(2), 287–308.

Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 1, 62–71.

Yazıcı-Okuyan, H. (2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 135–159.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Literature is oral and written works that help people express their feelings, thoughts and dreams and have aesthetic and literary aspects (Bağcı-Ayrancı & Aytaş, 2017). Kavcar (1999) states that literary genres play an important role in the development of human and social values; states that individuals are effective in choosing the good, the right and the beautiful. However, although the main task of literature is not education; it helps the individual gain skills such as personality development and aesthetic sensitivity and plays a kind of educational role (Çevik & Müldür, 2019). With the effect of this role it has assumed, literary products are needed in the education process and the field of children's literature, which enables the child to meet with literature, gains importance. Children's literature is the general name of the products that enrich the world of emotions and thoughts with linguistic and visual messages of artistic quality and increase the level of appreciation, in accordance with the language development and understanding levels of children, in a life stage starting from early childhood and including adolescence (Sever, 2003). According to İnce-Samur (2016), the basis of children's literature is to acquire reading skills in order to develop the child's reading culture. Children's literature is one of the products of children's literature, which is one of the children's books, which helps children gain a reading culture. It provides the development of receptive and expressive language skills, increases vocabulary, improves sensitivity and awareness of language (Gönen, Katrancı, Uygun, & Uçuş, 2011). Loving children's books, reading and gaining the habit of reading is a skill that should be acquired from an early age. At this stage, teachers, who have a great influence on children's lives, have a great job. Teachers are expected to be conscious and equipped about children's books and children's literature (Akçay & Baş, 2015; Büyükkavas-Kuran & Ersözlü, 2009). In this study, it was aimed to reveal the awareness of primary school teacher candidates about children's books, who took or did not take the Children's Literature course, which is an elective course in the Department of Classroom Education. In line with this main purpose, answers to the following questions were sought:

1. What are the educational features of children's books according to prospective teachers who take or do not take the Children's Literature course?
2. What features do pre-service teachers, who take or do not take the Children's Literature course, pay attention to the books they recommend to the students?
3. What formal characteristics do the prospective teachers who take the Children's Literature course or not, pay attention to the books they recommend to the students?
4. What content features do pre-service teachers who take and do not take the Children's Literature course pay attention to in the books they recommend to the students?

In the study, the "case study" approach, one of the qualitative research designs, was adopted. The participants of the study are 2nd year teacher candidates who continue their education in the Department of Classroom Education at the education faculties of two different state universities. The study group was formed according to the criterion sampling, and the pre-service classroom teachers' being in the 2nd grade and taking the Children's Literature course were determined as criteria. Since the data were collected before January 2020, there is no ethics committee approval. In the study, a semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool. Content analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used in the analysis of the data.

In the first research question, the educational features of children's books according to teacher candidates were examined. It has been observed that the opinions of the prospective teachers who took and did not take the Children's Literature course on this research question were grouped under two themes as "skills to be gained" and "form and content characteristics". As a result of the data obtained for the first research question, it was seen that the primary school teacher candidates who took the Children's Literature course had more in-depth knowledge of the educational features of a children's book compared to those who did not take the course. For this reason, it can be interpreted that the pre-

service teachers who take the Children's Literature course have a good level of awareness about children's books. However, it can be said that the awareness levels of the pre-service teachers who did not take the course are above the expected level in terms of the mentioned criterion.

In the second research question, the views of prospective teachers on the characteristics that the books they would recommend to students were discussed. In line with the opinions of pre-service teachers who take and do not take children's literature, it is seen that there are three themes under this heading: formal features, content features and academic features.

In the third question of the research, the views of the prospective teachers about the formal features of the books they would recommend to the students were examined. When the opinions of teacher candidates who took or did not take the Children's Literature course were examined, it was seen that these opinions were gathered under the categories of "size", "font size", "volume and cover structure", "page structure" and "illustration" in both groups.

In the fourth and last question of the study, the opinions of the prospective teachers about the features that the books they would recommend to the students should have in terms of content were taken. Accordingly, when the views of teacher candidates who took and did not take the Children's Literature course were examined, it was determined that these views were gathered under the categories of "subject", "hero characteristics" and "language and expression" for both groups.

In this study, the awareness of primary school teacher candidates about children's books was examined according to their status of taking the Children's Literature course. According to the results of the research, it has been observed that the knowledge of the prospective classroom teachers who take Children's Literature course about the qualities of children's books has more solid foundations. For this reason, it is recommended that the Children's Literature course be included in the program as a compulsory course instead of an elective course. The data of this research is limited to primary school teacher candidates. Since children's books are an important tool not only in primary school, but also in all educational levels, the awareness of teacher candidates in other branches about children's books can be examined. In addition, it may be recommended to add Children's Literature course to other teaching undergraduate programs.